

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні

Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України
від 2 грудня 2010 року N 2756-VI,
від 5 липня 2012 року N 5088-VI,
від 20 листопада 2012 року N 5492-VI,
від 10 жовтня 2013 року N 644-VII,
від 15 квітня 2014 року N 1207-VII

Цей Закон відповідно до Конституції України регулює відносини, пов'язані зі свободою пересування та вільним вибором місця проживання в Україні, що гарантуються Конституцією України і закріплені Загальною декларацією прав людини, Міжнародним пактом про громадянські та політичні права, Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод і протоколами до неї, іншими міжнародними договорами України, а також визначає порядок реалізації свободи пересування та вільного вибору місця проживання і встановлює випадки їх обмеження.

(преамбула із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 05.07.2012 р. N 5088-VI)

Стаття 1. Дія Закону

Дія цього Закону поширюється на громадян України, а також на іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, відповідно до їх прав та свобод, передбачених Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Стаття 2. Свобода пересування та вільний вибір місця проживання в Україні

Громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, гарантуються свобода пересування та вільний вибір місця проживання на її території, за винятком обмежень, які встановлені законом.

Реєстрація місця проживання чи місця перебування особи або її відсутність не можуть бути умовою реалізації прав і свобод, передбачених Конституцією, законами чи міжнародними договорами України, або підставою для їх обмеження.

Стаття 3. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

свобода пересування - право громадянина України, а також іноземця та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, вільно та безперешкодно за своїм бажанням переміщатися по території України у будь-якому напрямку, у будь-який спосіб, у будь-який час, за винятком обмежень, які встановлюються законом;

вільний вибір місця проживання чи перебування - право громадянина України, а також іноземця та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, на вибір адміністративно-територіальної одиниці, де вони хочуть проживати чи перебувати;

(абзац третій статті 3 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 20.11.2012 р. N 5492-VI)

місце перебування - адміністративно-територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком менше шести місяців на рік;

місце проживання - адміністративно-територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком

понад шість місяців на рік;

особа - фізична особа;

реєстрація - внесення інформації до Єдиного державного демографічного реєстру про місце проживання або місце перебування особи із зазначенням адреси, за якою з особою може вестися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції;

(абзац сьомий статті 3 у редакції
Законів України від 05.07.2012 р. N 5088-VI,
від 20.11.2012 р. N 5492-VI)

довідка про реєстрацію місця проживання або місця перебування - документ, який видається органом реєстрації особі за її вимогою та підтверджує реєстрацію місця проживання або місця перебування особи;

документи, до яких вносяться відомості про місце проживання та місце перебування особи, - паспорт громадянина України, тимчасове посвідчення громадянина України, посвідка на постійне проживання, посвідка на тимчасове проживання, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, посвідчення особи, якій надано тимчасовий захист, довідка про звернення за захистом в Україні.

(статтю 3 доповнено абзацом дев'ятим згідно із
Законом України від 05.07.2012 р. N 5088-VI)

Стаття 4. Законодавство про свободу пересування та вільний вибір місця проживання

Законодавство про свободу пересування та вільний вибір місця проживання складається з Конституції України, цього Закону, інших законів та міжнародних договорів України.

Якщо міжнародним договором України встановлено інші норми, ніж ті, що містяться у цьому Законі, застосовуються норми міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Стаття 5. Законні підстави перебування на території України

Законними підставами перебування на території України є:

для громадян України - належність до громадянства України;

для іноземців та осіб без громадянства - підстави, встановлені Законом України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства".

(абзац третій статті 5 у редакції
Закону України від 05.07.2012 р. N 5088-VI)

Стаття 6. Реєстрація місця проживання особи

Громадянин України, а також іноземець чи особа без громадянства, які постійно або тимчасово проживають в Україні, зобов'язані протягом десяти днів після прибуття до нового місця проживання зареєструвати місце проживання. Реєстрація місця проживання особи здійснюється в день подання особою документів. Реєстрація місця проживання за заявою особи може бути здійснена з одночасним зняттям з реєстрації попереднього місця проживання.

Для реєстрації особа або її законний представник подає:

письмову заяву;

документ, до якого вносяться відомості про місце проживання. Якщо дитина не досягла 16-річного віку, подається свідоцтво про народження або свідоцтво про належність до громадянства України;

квитанцію про сплату державного мита або документ про звільнення від його сплати;

талон зняття з реєстрації (у разі зміни місця проживання в межах України). Талон зняття з реєстрації не подається у разі оформлення реєстрації місця проживання з одночасним зняттям з реєстрації попереднього місця проживання;

документи, що підтверджують право на проживання в житлі, перебування або взяття на облік у спеціалізованій соціальній установі, закладі соціального обслуговування та соціального захисту, проходження служби у військовій частині, адреса яких зазначається під час реєстрації;

військовий квиток або посвідчення про приписку (для громадян, які підлягають взяттю на військовий облік або перебувають на військовому обліку).

У разі подачі заяви законним представником особи додатково подаються:

документ, що посвідчує особу законного представника;

документ, що підтверджує повноваження особи як законного представника, крім випадків, коли законними представниками є батьки (усиновлювачі).

Реєстрація місця проживання особи за заявою законного представника здійснюється за згодою інших законних представників.

Реєстрація місця проживання новонародженої дитини здійснюється також на підставі направлених органами соціального захисту населення даних, що зазначив законний представник, з яким постійно проживає дитина, у заяві про призначення допомоги при народженні дитини.

(статтю 6 доповнено новою частиною п'ятою згідно із Законом України від 10.10.2013 р. N 644-VII, у зв'язку з цим частини п'яту - восьму вважати відповідно частинами шостою - дев'ятою)

Забороняється вимагати для реєстрації місця проживання подання особою інших документів.

Облік громадян України, які проживають за межами України, ведеться закордонними дипломатичними установами України в установленому Міністерством закордонних справ України порядку.

У разі зміни адреси житла в межах адміністративно-територіальної одиниці особа або її законний представник повинні письмово повідомити про це орган реєстрації протягом десяти днів.

Надання органами реєстрації відомостей про місце проживання або місце перебування особи та інших персональних даних здійснюється виключно у випадках, передбачених законами України, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини або за згодою самої особи.

(стаття 6 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 02.12.2010 р. N 2756-VI, у редакції Закону України від 05.07.2012 р. N 5088-VI)

Стаття 7. Зняття з реєстрації місця проживання

Зняття з реєстрації місця проживання особи здійснюється на підставі:

заяви особи або її законного представника;

судового рішення, яке набрало законної сили, про позбавлення права власності на житлове приміщення або права користування житловим приміщенням, про виселення, про визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою;

свідоцтва про смерть;

паспорта або паспортного документа, що надійшов з органу державної реєстрації актів цивільного стану, або документа про смерть, виданого компетентним органом іноземної держави, легалізованого в установленому порядку;

інших документів, які свідчать про припинення:

підстав для перебування на території України іноземців та осіб без громадянства;

підстав для проживання або перебування особи у спеціалізованій соціальній, установі, закладі соціального обслуговування та соціального захисту;

підстав на право користування житловим приміщенням.

Зняття з реєстрації здійснюється в день звернення особи. За заявою особи зняття з реєстрації може бути здійснено одночасно з реєстрацією нового місця проживання.

Зняття з реєстрації місця проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб, стосовно яких встановлено опіку чи піклування, здійснюється за погодженням з органами опіки і піклування.

Разом із заявою особа подає:

документ, до якого вносяться відомості про зняття з реєстрації місця проживання. Якщо дитина не досягла 16-річного віку, подається свідоцтво про народження або свідоцтво про належність до громадянства України;

військовий квиток або посвідчення про приписку (для громадян, які підлягають взяттю на військовий облік або перебувають на військовому обліку).

У разі подачі заяви законним представником особи додатково подаються:

документ, що посвідчує особу законного представника;

документ, що підтверджує повноваження особи як законного представника, крім випадків, коли законними представниками є батьки (усиновлювачі).

Зняття з реєстрації місця проживання особи за заявою законного представника здійснюється за згодою інших законних представників.

(стаття 7 у редакції Закону
України від 05.07.2012 р. N 5088-VI)

Стаття 8. Виключена

(стаття 8 у редакції Закону
України від 05.07.2012 р. N 5088-VI,
виключена згідно із Законом
України від 20.11.2012 р. N 5492-VI)

Стаття 9. Виключена

(стаття 9 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 05.07.2012 р. N 5088-VI,
виключена згідно із Законом
України від 20.11.2012 р. N 5492-VI)

Стаття 10. Перереєстрація місця проживання або місця перебування особи

У разі внесення під час реєстрації помилкових відомостей про особу орган реєстрації зобов'язаний на підставі поданих особою або її законним представником достовірних відомостей внести необхідні зміни до реєстраційного обліку протягом семи днів.

Стаття 11. Органи реєстрації місця проживання та місця перебування осіб

Реєстрація місця проживання та місця перебування осіб здійснюється органом реєстрації.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері реєстрації фізичних осіб, затверджує відповідно до закону порядок реєстрації місця проживання та місця перебування осіб в Україні, зразки документів, необхідних для реєстрації і зняття з реєстрації місця проживання та місця перебування.

(стаття 11 у редакції Закону
України від 05.07.2012 р. N 5088-VI)

Стаття 12. Обмеження свободи пересування

Свободу пересування відповідно до закону може бути обмежено:

у прикордонній смузі;

на територіях військових об'єктів;

у зонах, які згідно із законом належать до зон з обмеженим доступом;

на приватних земельних ділянках;

на територіях, щодо яких введено воєнний або надзвичайний стан;

на окремих територіях і в населених пунктах, де у разі небезпеки поширення інфекційних захворювань і отруєнь людей введені особливі умови і режим проживання населення та господарської діяльності;

на тимчасово окупованих територіях.

(частину першу статті 12 доповнено абзацом восьмим
згідно із Законом України від 15.04.2014 р. N 1207-VII)

Свобода пересування обмежується щодо:

осіб, до яких відповідно до процесуального законодавства застосовано запобіжні заходи, пов'язані з обмеженням або позбавленням волі;

осіб, які за вироком суду відбувають покарання у вигляді позбавлення або обмеження волі;

осіб, які згідно із законодавством перебувають під адміністративним наглядом;

осіб, які згідно із законодавством про інфекційні захворювання та психіатричну допомогу підлягають примусовій госпіталізації та лікуванню;

осіб, які звернулися за наданням їм статусу біженця чи додаткового захисту і стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту;

(абзац шостий частини другої статті 12 у редакції
Закону України від 05.07.2012 р. N 5088-VI)

іноземців та осіб без громадянства, які не мають законних підстав для перебування на території України;

осіб, яких призвано на дійсну строкову службу до Збройних Сил України та інших, утворених відповідно до законів України, військових формувань;

іноземців, які перебувають у складі військових іноземних підрозділів і які мають статус військового.

Свобода пересування може бути обмежена і в інших випадках, передбачених законом.

Стаття 13. Обмеження вільного вибору місця проживання

Вільний вибір місця проживання обмежується в адміністративно-територіальних одиницях, які знаходяться:

у прикордонній смузі;

на територіях військових об'єктів;

у зонах, які згідно із законом належать до зон з обмеженим доступом;

на території, де у разі небезпеки поширення інфекційних захворювань і отруєнь людей введено особливі умови і режим проживання населення та господарської діяльності;

на територіях, щодо яких введено воєнний або надзвичайний стан;

на тимчасово окупованих територіях.

(частину першу статті 13 доповнено абзацом
згідно із Законом України від 15.04.2014 р. N 1207-VII)

Вільний вибір місця проживання обмежується щодо:

осіб, які не досягли 14-річного віку;

(абзац другий частини другої статті 13 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 05.07.2012 р. N 5088-VI)

осіб, до яких згідно із процесуальним законодавством застосовано запобіжні заходи, пов'язані з обмеженням або позбавленням волі;

осіб, які за вироком суду відбувають покарання у вигляді позбавлення або обмеження волі;

осіб, які згідно із законодавством перебувають під адміністративним наглядом;

осіб, які згідно із законодавством про інфекційні захворювання та психіатричну допомогу підлягають примусовій госпіталізації та лікуванню;

іноземців та осіб без громадянства, які не мають законних підстав для перебування на території України.

Стаття 14. Оскарження рішень з питань свободи пересування, вільного вибору місця проживання, реєстрації місця проживання чи місця перебування особи, дій чи бездіяльності органів державної влади, посадових і службових осіб

Рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, посадових та службових осіб з питань свободи пересування, вільного вибору місця проживання, реєстрації місця проживання чи місця перебування особи можуть бути оскаржені в установленому законом порядку.

Стаття 15. Відповідальність за порушення вимог цього Закону

Особи, винні у порушенні вимог цього Закону, несуть відповідальність згідно із законом.

Стаття 16. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Місце проживання особи, яке на день набрання чинності цим Законом підтверджувалося пропискою або було відповідно зареєстроване, вважається зареєстрованим.

Якщо особою була подана заява про зміну місця проживання до набрання чинності цим Законом, реєстрація місця проживання здійснюється за правилами, які діяли на момент прийняття цього Закону.

3. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів України у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення у відповідність із цим Законом нормативно-правових актів органів виконавчої влади.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ

11 грудня 2003 року

№ 1382-IV